

Motion till riksdagen 2005/06:Ub383

av Ulf Nilsson m.fl. (fp)

En liberal politik för vuxenutbildningen

Motionen delad mellan flera utskott

Sammanfattning

Liberal politik innebär att ge varje människa så goda förutsättningar som möjligt att utveckla sina kunskaper och färdigheter under hela livet. Därför krävs inte bara en bra ungdomsskola, utan också en väl utvecklad vuxenutbildning.

Alla vuxna ska ha rätt till utbildning på grundskole- och gymnasienivå. I dag har vuxna bara rätt till vuxenutbildning på grundskolenivå. Den rätten borde utvidgas till att också gälla gymnasial vuxenutbildning för personer som helt eller delvis saknar gymnasieutbildning. Samma rättighet ska gälla dem med funktionshinder och dem som är utvecklingsstörda.

Svenskundervisningen för invandrare, sfi, måste anpassas efter individens förkunskaper och behov. I dag sker inte detta på ett tillfredsställande sätt. Sfi bör infogas i den kommunala vuxenutbildningen och kunna ges i många olika former av olika utbildningsanordnare.

Den eftergymnasiala yrkesutbildningen, vid sidan om universitet och högskolor, sker i dag i en mängd olika former. Strukturen för denna undervisning bör bli tydligare. På sikt bör denna undervisning utvecklas till en ny yrkes-högskola.

Vuxenutbildningen måste precis som grundskolan och gymnasieskolan öppnas för olika utbildningsanordnare. Fristående vuxenutbildning måste bli möjlig på samma sätt som det finns fristående skolor för barn och ungdomar.

Fel! Okänt namn på

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Livslångt och livsvitt lärande	4
Vuxnas rätt till gymnasial utbildning	5
Samma rätt till utbildning för utvecklingsstörda	6
Bättre svenskundervisning för vuxna invandrare	7
Möjliggör studier för funktionshindrade	8
Eftergymnasial yrkesutbildning.....	9
Inrätta fristående vuxenutbildningar.....	10
Kompletterande utbildningar för invandrade akademiker	11
Vuxenutbildningen – likvärdig med ungdomsskolan	12

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om livslångt och livsvitt lärande och uppdrag till Skolverket att utveckla nya kursplaner för gymnasial vuxenutbildning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att vuxna utan treårig gymnasiekompetens skall ha rätt till gymnasieutbildning som minst ger behörighet för högskolan.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att vuxna med utvecklingsstörning skall ha rätt till utbildning motsvarande grundskolan, träningsskolan och gymnasieskolan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att svenskundervisningen för invandrare skall inordnas i den kommunala vuxenutbildningen och erbjudas i flexibla former hos olika anordnare.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att vuxna med funktionshinder skall ha samma möjligheter att studera på sina egna villkor som andra vuxna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att staten skall svara för de kostnader som uppstår vid teckentolkning inom den offentligt finansierade vuxenutbildningen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att funktionshindrade vuxna skall ha rätt till personlig assistans, om de behöver det för att kunna genomföra sina studier.¹
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av bättre samordning av den eftergymnasiala yrkesutbildningen och att regeringen skyndsamt tillsätter en utredning om detta med uppgift att även utreda förutsättningarna att inrätta en svensk yrkeshögskola.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att inrätta fristående enheter inom vuxenutbildningen – en motsvarighet till fristående skolor för grundskole- och gymnasieskoleutbildning.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att utveckla särskilt anpassade kurser för invandrarakademiker.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att den kommunala vuxenutbildningen skall vara en med ungdomsskolan likvärdig skolför och ge samma kompetens och behörighet.

¹ Yrkande 7 hänvisat till SoU.

Fel! Okänt namn på

Livslångt och livsvitt lärande

Liberal politik innebär att ge varje människa så goda förutsättningar som möjligt att utveckla sina kunskaper och färdigheter under hela livet – alltifrån förskolan till högskolan och vuxenutbildningen. För de yngre barnens utveckling har föräldrarna och skolan ett stort ansvar, men ju äldre en människa blir, desto större ansvar måste hon själv ta för sin egen utveckling. Det samhället kan göra är att skapa förutsättningar och incitament för lärande i form av en infrastruktur med goda och flexibla utbildningsmöjligheter, en studie- och yrkesvägledning av hög kvalitet och ett generöst studiestöd.

Lärandet sker i många olika former under hela livet. Mycket av lärandet sker i det formella utbildningssystemet: i förskolan, skolan, den kommunala vuxenutbildningen och högskolan. Dessutom erbjuds många möjligheter till informellt lärande, dels i form av kompetensutveckling i arbetslivet som arbetsgivarna tillhandahåller, dels i form av studiecirklar och kurser som organiseras av studieförbund, folkhögskolor eller andra institutioner. Men lärandet sker också utanför organiserade former, icke-formellt lärande, i leken, på fritiden, genom läsande och tevetittande, på resor, i arbetet och samhällslivet.

Folkpartiet liberalerna arbetar för ett väl genomtänkt system för det livslånga lärandet. I denna motion behandlar vi vår politik för det formella lärandet för vuxna. För detta har staten och kommunerna ett primärt ansvar. Den formella vuxenutbildningen måste utvecklas och samordnas bättre för att tillgodose vuxnas skiftande behov av utbildning och kompetensutveckling. Vi har länge förordat en bättre samordning av den eftergymnasiala yrkesutbildningen.

Den formella vuxenutbildningen har flera olika uppgifter. Det finns fortfarande många människor som saknar grundskolekompetens och gymnasiekompetens, inte minst invandrare som kommit till Sverige med mycket låg utbildning – i vissa fall som analfabeter. Det finns bland invandrarna också akademiker som även de har svårt att komma in på arbetsmarknaden och få arbete inom sitt yrke. I den grundläggande vuxenutbildningen är cirka tre fjärdedelar av deltagarna invandrare. Vi anser det vara en självklarhet att vuxna ska ha samma möjligheter som ungdomar att skaffa sig en utbildning som motsvarar grundskola och gymnasieskola. Rätten finns i dag när det gäller grundläggande vuxenutbildning men inte i fråga om gymnasial vuxenutbildning.

Den socialdemokratiska utbildningspolitiken har lett till att många ungdomar misslyckas i gymnasieskolan. Ungefär 40 procent av en årskull får inte högskolekompetens för att de avbryter sina gymnasiestudier eller för att de lämnar gymnasieskolan utan slutbetyg eller med Icke godkänd i flera ämnen. Vi vill därför i grunden förändra gymnasiet.

Vuxenutbildningen har tre huvuduppgifter:

1. De ungdomar som har misslyckats i sin gymnasieutbildning måste få möjlighet att läsa in ämnen som de inte blivit godkända i och därmed skaffa ett slutbetyg.

2. Det finns personer som vill ändra studieinriktning exempelvis från ett yrkesförberedande till ett studieförberedande program för att få högskolebehörighet. Denna möjlighet till komplettering ska naturligtvis finnas i vuxenutbildningen. Däremot ska det inte vara en självklar rätt att läsa om ett ämne som man redan är minst godkänd i – konkurrenskomplettering. Dessa personer bör i stället hänvisas till prövning.
3. Vuxenutbildningen ska också ge ungdomar och vuxna en möjlighet att komplettera sin tidigare utbildning. Samhället och arbetslivet förändras och ställer nya krav på kunskaper och färdigheter. Internationaliseringen, den tekniska utvecklingen – inte minst inom IT-området – och nya miljökrav innebär en utmaning för många vuxna att skaffa sig nya kunskaper för att kunna hänga med i utvecklingen. Detta gäller inom många yrkesområden, t.ex. barnomsorgen, vården, industrin, transportsektorn, turismen och handeln.

Behovet av komplettering tillgodoses i viss mån genom fortbildning inom högskola och eftergymnasial yrkesutbildning. Men det finns också i ett system av livslångt lärande behov av sådana kompletterande utbildningar på gymnasial nivå.

Behovet har i viss utsträckning tillgodosetts genom lokala kurser. Nu ska flertalet av dessa antingen avvecklas eller kvalitetssäkras av Skolverket, vilket vi tycker är bra. Men vi anser att Skolverket också ska utveckla nationella kurser som möter nya kompetenskrav i arbetslivet och i samhället och som inte har en motsvarighet i gymnasieskolan. Genom riksdagsbeslutet med anledning av regeringens proposition (prop. 2000/01:72) ”Vuxnas lärande” ändrades skollagen för att möjliggöra detta. Formuleringen (11 kap. 2 §) lyder nu: ”Gymnasial vuxenutbildning syftar till att ge vuxna kunskaper och färdigheter på en nivå som motsvarar den som utbildningen i gymnasieskolan skall ge.”

Folkpartiet föreslår att Skolverket får i uppdrag att utveckla nya kurser för gymnasial vuxenutbildning som tillgodoser de nya kompetenskrav som arbetslivet och samhället ställer. Detta är angeläget för att vuxenutbildningen fullt ut ska kunna fullgöra sin uppgift i det livslånga lärandet.

Vuxnas rätt till gymnasial utbildning

Alla vuxna över 20 år har i dag rätt till grundläggande vuxenutbildning. En enig Kunskapslyftskommitté föreslog att denna rätt skulle utvidgas till att omfatta även gymnasial vuxenutbildning. Folkpartiet liberalerna håller fortfarande fast vid den ståndpunkten. Det framförde vi också i vår motion med anledning av regeringens proposition (prop. 2000/01:72) ”Vuxnas lärande.” Skälen för att vi anser att alla vuxna ska ha rätt även till gymnasial utbildning är följande:

- Alla ungdomar har i dag rätt att skaffa sig gymnasial utbildning. Det är alltså en rättvisefråga att även vuxna får denna möjlighet.

Fel! Okänt namn på

- Olika kommuner har utvecklat sin vuxenutbildning olika mycket. Några kommuner är mycket generösa med att erbjuda gymnasial vuxenutbildning till vuxna invånare. Stockholms stad utreder t.ex. förutsättningarna för att införa en sådan rätt för Stockholms invånare. Andra kommuner är mycket restriktiva. Vuxnas möjlighet att få gymnasial utbildning ska inte vara beroende av i vilken kommun man bor. Även detta är en rättvisefråga.
- Samhället och arbetsmarknaden förändras snabbt och kräver allt högre utbildning. Det är ytterst svårt för människor utan gymnasiekompetens att få ett arbete eller komma vidare i utbildningssystemet. Många människor i arbetslivet utan gymnasiekompetens riskerar att bli utslagna eller att inte kunna tillgodogöra sig den kompetensutveckling som arbetsgivaren erbjuder om de saknar grundläggande förutsättningar.

Gymnasial utbildning omfattar ett brett spektrum av olika utbildningar – både studieförberedande och yrkesförberedande. Det kan därför vara svårt att definiera vad en rätt till gymnasial utbildning skulle innebära. Vårt förslag är därför som ett första steg att kommunerna ska vara skyldiga att erbjuda alla vuxna som saknar treårig gymnasieutbildning en gymnasial utbildning som ger högskolebehörighet, dvs. en utbildning som leder till studentexamen enligt vårt förslag till nya examina i gymnasieskolan. Detta bör vara en miniminivå och inte en maximinivå.

Det finns också behov för vuxna som har en gymnasial utbildning att komplettera sin utbildning i ett system av livslångt lärande. Förutom skyldigheten att erbjuda gymnasial utbildning för högskolebehörighet bör det i skollagen eller den nya vuxenutbildningslagen skrivas in att kommunerna ska sträva efter att erbjuda gymnasial och eftergymnasial utbildning som motsvarar behovet och efterfrågan. Sådan utbildning bör prioriteras framför ungdomars konkurrenskomplettering.

Samma rätt till utbildning för utvecklingsstörda

Vuxna med utvecklingsstörning är diskriminerade i det svenska utbildnings-samhället. De har inte ens rätt till utbildning motsvarande grundsärskolan och träningsskolan, trots att andra vuxna har rätt till grundläggande vuxenutbildning motsvarande grundskolan. Utbildningen för utvecklingsstörda vuxna (särvux) har en blygsam omfattning. Endast ca 4 700 vuxna deltog föregående läsår i särvux, och de fick endast några få timmars undervisning per vecka i mycket små grupper. Drygt 50 kommuner anordnade inte någon utbildning över huvud taget för denna målgrupp.

Folkpartiet liberalerna föreslår att vuxna med utvecklingsstörning ska ha samma rätt till grundläggande utbildning som andra vuxna. Kommunerna ska vara skyldiga att anordna utbildning motsvarande grundsärskolan och träningsskolan för alla vuxna med utvecklingsstörning. Den kommun som inte själv anordnar utbildningen ska genom avtal med angränsande kommuner

ändå erbjuda sina vuxna med utvecklingsstörning denna utbildning. Detta är i hög grad en rättvisefråga. Den grupp som har svårast att tala för sig i det svenska samhället ska inte diskrimineras.

Regeringen tycks också nu äntligen ha insett orättvisan i rådande förhållanden. I det förslag till ny vuxenutbildningslag som nyligen skickats ut på remiss föreslås en rättighet för vuxna med utvecklingsstörning att delta i utbildning på grundläggande nivå och en skyldighet för kommunerna att tillhandahålla utbildningen – helt i enlighet med förslag från Carlbeckkommittén som utrett frågan.

Folkpartiet anser emellertid att ambitionsnivån nu måste höjas. I enlighet med vad vi föreslår ovan föreslår vi att vuxna med utvecklingsstörning även ska ha rätt till utbildning motsvarande gymnasiesärskolan. Samma behörighetskrav bör gälla för denna utbildning som för annan kommunal vuxenutbildning: Den som antas till utbildningen ska sakna de kunskaper som utbildningen ger, och den studerande ska ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Bättre svenskundervisning för vuxna invandrare

Måluppfyllelsen i svenskundervisningen för vuxna invandrare (sfi) är mycket dålig. Många avbryter utbildningen – ca en fjärdedel – och av de invandrare som påbörjade studierna 2001/02 hade endast en tredjedel fått godkända betyg tre år senare. Situationen har förbättrats något sedan de nya, mer differentierade kursplanerna infördes, men situationen är fortfarande inte bra.

Folkpartiet anser därför att svenskundervisningen måste förändras radikalt och i betydligt högre grad anpassas till olika individers behov och förutsättningar. Goda kunskaper i svenska är en av förutsättningarna för integration i det svenska samhället och för fortsatta studier och möjligheten att få ett arbete.

Vi föreslår att sfi upphör som egen skolform och inordnas i den kommunala utbildningen för vuxna i enlighet med vad Sfi-kommittén föreslagit. Då kommer samma lagar och förordningar, samma kvalitetskrav och samma uppföljning och utvärdering att gälla för sfi som för övrig vuxenutbildning. En sådan integration skapar också förutsättningar att kombinera sfi med annan utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå. Vi anser även att svenskundervisningen för invandrare bör integreras med undervisningen för flyktingar, som i många fall har likartade behov.

Invandrare som grupp är mycket heterogen. Den innehåller alltifrån analfabeter till akademiker. Vårt förslag att kommunerna ska ha ansvaret för sfi innebär inte att kommunerna också ska genomföra all undervisning. Studieförbund, folkhögskolor, frivilligorganisationer och privata anordnare har i många fall visat sig vara mer framgångsrika när det gäller att anpassa utbildningen till olika målgruppers behov och förutsättningar och att kombinera utbildningen med praktik. En sådan framgångsrik skola är t.ex. Kunskapsko-

Fel! Okänt namn på

lan i Rinkeby. För akademiker med god studievana kan högskolemiljön vara en lämplig utbildning även i sfi. Vi menar alltså att sfi bör erbjudas i mycket flexibla former av olika anordnare. För analfabeter bör t.ex. sfi kunna kombineras med grundläggande läs- och skrivinlärning på modersmålet.

Det mest väsentliga i vårt förslag är emellertid att det i lagar och förordningar läggs ett tydligt ansvar för utvecklingen av sfi på Skolverket. Kommunerna har ansvaret för genomförande av utbildningen, antingen i egen regi eller genom att anlita andra anordnare som är bättre skickade att anpassa utbildningen till olika deltagares förutsättningar och behov. Svenskundervisningen för vuxna invandrare ska också kunna genomföras av fristående vuxenutbildningsenheter, som vi föreslår ska kunna inrättas för övrig vuxenutbildning.

Möjliggör studier för funktionshindrade

Folkpartiet liberalerna anser att vuxna med funktionshinder av olika slag ska ha samma möjligheter att studera som andra vuxna. Det har de inte i dag. Det finns många olika hinder, t.ex. att lokalerna inte är anpassade till rörelsehindrade, att det inte finns läromedel för synskadade eller att ingen vill betala för teckentolkar för hörselskadade som borde ha rätt till det. Det har blivit något bättre på senare år, framför allt för döva och hörselskadade, genom att Specialpedagogiska institutet i samarbete med Nationellt centrum för flexibelt lärande (CFL) har utvecklat läromedel för döva och CFL har bedrivit ett antal utvecklingsprojekt som lett till färdiga produkter.

Folkpartiet föreslår därför ett antal åtgärder för att underlätta, eller i vissa fall t.o.m. möjliggöra, studier för funktionshindrade:

- Kommunerna måste öka sina ansträngningar att göra lokalerna tillgängliga även för rörelsehindrade. För nybyggnationer är detta ett krav, men även för ombyggnader av äldre lokaler går det att få statliga bidrag. Visserligen kan numera en del av studierna ske i hemmet med hjälp av nya IT-läromedel. Kommunikationen med läraren kan ske via dator och telefon, men även rörelsehindrade måste ha möjlighet att träffa lärare och studiekamrater, lyssna på föreläsningar och genomgångar samt delta i grupparbeten. Därför måste skollokaler vara tillgängliga även för rörelsehindrade.
- Döva och hörselskadade måste få tillgång till teckentolkar. Problemet är vanligen att det blir för dyrt för en utbildningsanordnare att bekosta de teckentolkar som behövs. Folkpartiet föreslår därför att staten tar över ansvaret för finansieringen av utbildningstolkning inom den offentligt finansierade vuxenutbildningen. Denna reform bör finansieras genom att medel förs över från det generella statsbidraget till kommunerna till ett samlat anslag för utbildningstolkning.
- Vuxna med funktionshinder av olika slag måste åter få rätt till personlig assistans även vid studier. Denna rätt har begränsats, dels för att medlen

för assistansersättning dragits ner, dels för att flera försäkringskassor har lämnat över ansvaret till kommunerna. Många funktionshindrade har fått sin rätt till personlig assistans omprövad. För de människor som berörs, har detta blivit en återgång till situationen före handikappreformen, då de var beroende av den enskilda kommunens välvilja och där insatserna skilde sig åt mellan kommunerna. Folkpartiet anser att de rättigheter som LSS och LASS ursprungligen gett personer med funktionsnedsättning måste återinföras. Folkpartiet föreslår att de funktionshindrade ska få större möjligheter till assistans vid studier både i hemmet och i skolan.

Detta är i hög grad en jämlikhets- och en rättvisefråga för Folkpartiet. Den formella vuxenutbildningen är missgynnad i fråga om att erbjuda funktionshindrade goda studiemöjligheter. Studerande med funktionshinder vid folkhögskolor har t.ex. betydligt bättre möjligheter att få hjälp genom bidrag från Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus). Folkpartiet föreslår att även den kommunala vuxenutbildningen bör kunna få bidrag från Sisus för stöd till vuxna med funktionshinder.

Eftergymnasial yrkesutbildning

Folkpartiet liberalerna föreslår att den eftergymnasiala yrkesutbildningen utvecklas och samordnas bättre. Detta är särskilt angeläget i perspektivet av livslångt lärande och med hänsyn till de snabba förändringar som sker i samhället och arbetslivet, vilka kräver en högre kompetens hos enskilda individer. Därför bör den utredning som riksdagen beställt omedelbart tillsättas.

Eftergymnasial yrkesutbildning förekommer i många olika former, med olika huvudmän och olika finansiering. En kartläggning har nyligen gjorts inom Utbildningsdepartementet och publicerats, "Eftergymnasiala yrkesutbildningar". De vanligaste formerna av yrkesutbildning är följande:

- **Påbyggnadsutbildningar (PU)** inom den kommunala vuxenutbildningen. Riksrekryteringen till dessa och skyldigheten att betala interkommunal ersättning har upphört, och PU har därför minskat kraftigt. En del PU har överförs till kvalificerad yrkesutbildning (KY), andra finns kvar men med statlig finansiering, några har överförs till folkhögskolor och några finansieras fortfarande av kommunerna.
- **Kvalificerad yrkesutbildning (KY)** med statlig finansiering men med olika huvudmän som anordnare: kommuner, landsting, högskolor och privata företag.
- **Kompletterande utbildningar** huvudsakligen inom konst, hantverk, dans, teater och musik. En del av dessa har statsbidrag och berättigar till studiestöd, andra berättigar enbart till studiestöd och några står endast under statlig tillsyn.
- **Folkhögskoleutbildningar**, huvudsakligen fritidsledarutbildning och kurser inom information, media, konst och musik. Dessa får statliga bidrag via Folkbildningsrådet.

Fel! Okänt namn på

- **Yrkehögskoleutbildningar** vid universitet och högskolor framför allt inom teknik, hälso- och sjukvård, turism etc. som leder till yrkehögskoleexamen. Dessa finansieras enbart med statliga medel.
- **Arbetsmarknadspolitiska program**, där det ofta är svårt att avgöra vilka utbildningar som är gymnasiala och vilka som ligger på eftergymnasial nivå – i många fall en kombination.
- **Uppdragsutbildning** och personalutbildning som finansieras av uppdragsgivaren eller arbetsgivaren men kan genomföras av olika anordnare.

Denna korta sammanställning visar med all önskvärd tydlighet, att det är mycket svårt för den enskilde att få en överblick över vilka utbildningsmöjligheter som finns och vad de leder till. Förutsättningarna för att delta i olika utbildningar skiljer sig också åt i form av kostnader och studiefinansiering. Det måste också vara svårt för en arbetsgivare att bedöma vad en utbildning är värd, eftersom det inte finns en enhetlig dokumentation i form av examina, betyg eller intyg.

Behovet av eftergymnasiala yrkesutbildningar har ökat kraftigt under senare år och kommer att öka ytterligare under nästa år. Folkpartiet finner det angeläget med en utveckling och ökning av den eftergymnasiala yrkesutbildningen, eftersom den är efterfrågad på arbetsmarknaden och därför leder till arbete. I vår budgetmotion föreslår vi därför ökade resurser till bl.a. KY. Dessa utbildningar är också viktiga för de över 50 procent av en årskull som inte har för avsikt att efter gymnasieskolan fortsätta till akademiska studier vid universitet eller högskola.

Folkpartiet anser emellertid att det måste ske en bättre samordning av de eftergymnasiala yrkesutbildningarna, innan en fortsatt utbyggnad sker. Vi upprepar därför det beslut som riksdagen redan fattat, nämligen att regeringen skyndsamt tillsätter en utredning av eftergymnasiala yrkesutbildningar. I direktiven bör också skrivas in, att utredningen ska pröva förutsättningarna att i Sverige skapa en yrkehögskola, en motsvarighet till vad som redan finns i flera länder, bl.a. Finland, Tyskland och Österrike.

Inrätta fristående vuxenutbildningar

Folkpartiet liberalerna anser att det även inom vuxenutbildningen ska vara möjligt att inrätta fristående enheter – en motsvarighet till fristående skolor på grundskole- och gymnasienivå.

Formell vuxenutbildning kan i dag anordnas av kommuner och landsting och av Nationellt centrum för flexibelt lärande (CFL). Dessa kan uppdras åt andra, t.ex. folkhögskolor, studieförbund eller privata anordnare att genomföra utbildningen på entreprenad. Då uppstår emellertid problemet att dessa inte har rätt att sätta och utfärda betyg – utom Liber Hermods AB som av hävd har betygsrättigheter, vilket av andra anordnare upplevs som en orättvisa och en konkurrensfördel. Betygsättningen måste vid entreprenadutbildningar göras av en kommunal rektor.

I en promemoria utarbetad inom Utbildningsdepartementet "Rätten att sätta och utfärda betyg" (Ds 2005:35) föreslås nu en lösning på detta problem. Kommunerna ska under vissa förutsättningar kunna delegera rätten att sätta och utfärda betyg till andra anordnare. Statens skolverk ska också efter ansökan kunna bevilja en viss anordnare rätten att sätta och utfärda betyg, om vissa villkor är uppfyllda.

Folkpartiet anser att detta är en onödigt krånglig väg att lösa ett problem. Vi anser att det inom vuxenutbildningen ska finnas samma möjligheter att inrätta fristående enheter som för grundskolan och gymnasieskolan. Vi föreslår därför att det i den nya vuxenutbildningslagen skrivs in ett kapitel om fristående enheter – en motsvarighet till vad som föreslås i skollagen för grundskolan och gymnasieskolan. Det bör vara Skolverket som prövar ansökningar om att få inrätta en fristående enhet. Villkoren bör vara desamma som för grundskolor och gymnasieskolor i form av krav på rektor, behöriga lärare och att följa lagar, förordningar, läroplaner och kursplaner. Dessa fristående enheter får då också rätt att sätta och utfärda betyg.

Utbildningar på entreprenad ökade kraftigt under Kunskapslyftet men har nu minskat igen. Ungefär 20 procent av den formella vuxenutbildningen genomförs på entreprenad. Antalet externa anordnare har också minskat. Vårt förslag skulle innebära en större valfrihet även för individen att välja utbildningsanordnare, inte bara för kommunen att teckna avtal om utbildning på entreprenad med vissa anordnare.

Folkpartiet föreslår alltså att den enskilde ska ha möjlighet att välja anordnare för den utbildning som hon eller han har rätt till, antingen kommun eller landsting, CFL eller anordnare som har ett entreprenadavtal med en kommun eller en fristående enhet. Rätten till utbildning och skyldigheten för kommunen att tillhandahålla eller betala gäller alltså grundläggande vuxenutbildning, gymnasial vuxenutbildning, för behörighet till högskolan, och motsvarande utbildning inom särvtux. Bidraget till den fristående enheten ska motsvara genomsnittskostnaden för motsvarande utbildning. Övriga utbildningar, t.ex. dyrbara yrkesutbildningar, får regleras i särskilda avtal.

Kompletterande utbildningar för invandrade akademiker

Folkpartiet liberalerna vill inrätta olika kompletterande utbildningar för akademiker som invandrat till Sverige. De skulle därigenom snabbt kunna komma ut i arbetslivet och bli en tillgång för vårt land, samtidigt som de kan få känna tillfredsställelsen att arbeta inom ett yrke som de utbildat sig för i hemlandet.

Enligt Integrationsverkets rapport 2003 fanns det ca 30 000 akademiker från andra länder som antingen var arbetslösa eller hade arbetsuppgifter långt under deras kvalifikationer. De utbildningsmöjligheter som i dag finns inom kommunal vuxenutbildning, sfi och högskolan tillgodoser inte dessa gruppers behov.

Fel! Okänt namn på

Det behöver därför skapas särskilda kurser speciellt inriktade mot olika kategorier av akademiker med invandrarbakgrund, t.ex. kurser som fokuserar på skrivfärdigheter och yrkesspråk för olika akademikergrupper. I ett nätverk mellan sex olika universitet och högskolor utvecklas under 2005 tre olika kurser, skrivsvenska för läkare och vårdpersonal, skrivsvenska för blivande lärare och skrivsvenska för akademiker som söker inträde i sitt yrke.

Dessa kurser och andra liknande kurser bör göras tillgängliga som Internetkurser men också kunna erbjudas som vanliga kurser vid kommunala lärcentra, datortek och CFL. Det behövs en bred satsning på detta område, och det krävs därför ett samarbete mellan högskolor, kommuner och andra. För att garantera kursernas kvalitet är det nödvändigt att det utarbetas ett kvalitets-säkringssystem och nationella prov.

För Folkpartiet är det en angelägen uppgift att medverka till att invandrade akademiker snabbt kan komma ut i arbetslivet och fungera inom de yrken som de har utbildning i och erfarenhet av från i hemlandet. Det skulle vara både en social och ekonomisk vinst för hela samhället och bidra till en lyckad integration. Vi föreslår därför att Skolverket och Högskoleverket får i uppdrag att föreslå nödvändiga regeländringar och finansiering för att denna breda utbildningsatsning som vi ovan föreslagit ska bli möjlig.

Vuxenutbildningen – likvärdig med ungdomsskolan

Folkpartiet har i motionen ”Liberal politik för gymnasieskolan” föreslagit väsentliga strukturförändringar för gymnasiet. Dessa får naturligtvis också konsekvenser för den kommunala vuxenutbildningen, t.ex. i fråga om programstruktur, examina, ämnesbetyg och betygsskala. Det är enligt vår uppfattning viktigt att den utbildning som de vuxna får är likvärdig med den som ungdomarna får i grundskolan och gymnasiet, och att den ger samma kompetens och behörighet – även om pedagogiken naturligtvis måste anpassas till de vuxnas behov och förutsättningar. Därutöver ska vuxenutbildningen också kunna erbjuda eftergymnasiala yrkesutbildningar anpassade till samhällets och arbetsmarknadens behov. Vuxenutbildningen ska präglas av positiva och höga förväntningar på de studerande, tydliga kunskapskrav och en noggrann utvärdering.

Folkpartiet konstaterar med tillfredsställelse att det förslag till vuxenutbildningslag (Ds 2005:33) som nu presenterats i allt väsentligt anpassats till motsvarande lagförslag för ungdomsskolan. Det gäller t.ex. definitioner, reglering av lärarbehörighet och betygssättning. Med föreliggande lagförslag skapas bättre förutsättningar än i den ursprungliga skrivelsen ”Stöd för vuxnas lärande”, för att vuxenutbildningen kan bevara sin ställning som en skolform likvärdig med grundskolan och gymnasieskolan.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 3 oktober 2005

Ulf Nilsson (fp)

Ana Maria Narti (fp)

Marita Aronson (fp)

Christer Nylander (fp)

Axel Darvik (fp)

Anita Brodén (fp)